

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СВІДОМОГО РЕАГУВАННЯ НА СИТУАЦІЮ ЗАГРОЗИ

У статті аналізуються особливості формування у дітей дошкільного віку свідомого реагування на загрозу. Дошкільний вік є важливим періодом у розвитку дитини, коли вона починає розуміти світ навколо себе та навчається важливим навичкам безпеки. Висновки та рекомендації, подані у статті, можуть бути корисними для батьків, педагогів, психологів і всіх, хто працює з дітьми дошкільного віку та цікавиться їхньою безпекою та розвитком.

Ключові слова: дошкільний вік, ситуація загрози, стрес, ігрова діяльність.

The article analyzes the peculiarities of the formation of a conscious response to a threat in preschool children. Preschool age is an important period in a child's development, when he begins to understand the world around him and learns important safety skills. The conclusions and recommendations presented in the article can be useful for parents, teachers, psychologists and anyone who works with preschool children and is interested in their safety and development.

Key words: preschool age, threat situation, stress, game activity.

Постановка проблеми. Зростаюче число природних катастроф, техногенних аварій і загроз, пов'язаних із суспільством, такими як тероризм і насильство, ставить перед дітьми і їхніми батьками важливе завдання забезпечення безпеки. Дослідження у цьому напрямку сприяє виявленню ефективних методів підготовки дітей до можливих загроз. Вміння реагувати на ситуації загрози може покращити соціальну адаптацію дітей, сприяти розвитку їхньої впевненості і самостійності. Навички безпеки та здатність до свідомого реагування можуть впливати на фізичне і психічне здоров'я дітей.

Поточна ситуація в Україні призводить до різноманітних небажаних ситуацій для різних груп населення. Особливо вразливими до цих негативних впливів є діти, які перебувають у ситуаціях підвищеного психологічного напруження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дошкільний період є особливим етапом в житті людини, оскільки він визначає подальший розвиток дитини та є фундаментом для здобуття знань, навичок та умінь, а також оволодіння новими видами діяльності. В цей час формуються психічні властивості, які мають важливе значення не лише на даному віковому етапі, а й для повноцінного розвитку дитини в подальшому. Нові

навики та якості, які формуються в дошкільному віці, є критично важливими для формування особистості дитини. [4, с. 4].

Р. Найда досліджує різні аспекти формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку, включаючи соціальний, психологічний та педагогічний підходи [5]. В сучасних умовах діти дошкільного віку піддаються стресовим ситуаціям під впливом різних зовнішніх чинників.

У 1980-х роках минулого століття Всесвітня організація охорони здоров'я визначила стрес як неспецифічну реакцію організму на будь-які поставлені перед ним вимоги, яка виникає при впливі різних подразників.

Стрес - це реакція на загрозу, яка може бути реальною або уявною [6, с. 158]. Це екстремальний стан людини, який включає психічні та фізіологічні аспекти та виникає відповідно до різних екстремальних впливів. Г. Сельє ввів це наукове поняття в 30-х роках ХХ століття, описуючи стрес як сукупність неспецифічних змін, що виникають в організмі під впливом будь-яких сильних подразників (стресорів) та супроводжуються перебудовою захисних сил організму [2, с. 112].

Механізм регулювання емоцій, що стосуються безпечної поведінки дітей, виявляється через різні види діяльності, зокрема гру, спілкування та практичну діяльність. Важливою складовою умовою педагогічного впливу на формування компетентності у безпечній поведінці дитини є відбір матеріалу та структури навчального матеріалу. Основними поняттями у знаннях про безпечну поведінку дитини є такі: типи небезпечних ситуацій, категорії потенційно небезпечних об'єктів, правила поведінки у небезпечних ситуаціях і взаємодії з потенційно небезпечними об'єктами. Небезпечні ситуації можуть включати різні аспекти, такі як домашні, природні, транспортні, міжособистісні з конфліктними особами, ігрові ситуації, ситуації із підвищеним ризиком травмування та ситуації в Інтернеті [1]

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу нами сформовано такі **цілі**: Ось деякі можливі цілі для такої статті:

1. **Вивчити фактори ризику**, які впливають на дітей дошкільного віку, і які можуть призводити до ситуацій загрози.

2. **Проаналізувати педагогічні підходи**, які допомагають формувати навички свідомого реагування на ситуації загрози у дошкільників.

3. **Розробити рекомендації для батьків та вихователів**, практичні поради для батьків, вихователів і педагогів щодо того, як підготувати та навчити дітей дошкільного віку свідомо реагувати на ситуації загрози.

Виклад основного матеріалу. До основних потенційно небезпечних предметів включають технічні установки з гарячими поверхнями, електричні пристрої та предмети з гострими кромками і подібне. Варіанти навчальних завдань, які сприяють формуванню компетентності у безпечній поведінці дітей дошкільного віку, включають завдання щодо усвідомлення

основних небезпечних ситуацій в оточенні та правил безпечної поведінки, а також завдання, спрямовані на розвиток навичок обходження з потенційно небезпечними об'єктами, які зазвичай зустрічаються в побуті [3].

На основі діяльності дітей дошкільного віку будуть розвиватися їхні уявлення про основні джерела небезпек у щоденному житті та ризику, пов'язані з грою. Діти навчатимуться визначати потенційно небезпечні предмети, розуміти, що невідповідність правилам безпечної поведінки може призвести до небезпечних наслідків, і формувати навички прийняття рішень у ситуаціях, які можуть бути небезпечними. Основними аспектами є правила безпечної поведінки вдома та правила обережного ставлення до ріжучих, колючих предметів, електрики, газових плит, хімічних засобів для побуту, а також правила безпечного користування ліфтом та іншими сучасними технічними засобами [3].

Вихователям важливо створювати у дітей уявлення про правила поведінки у ситуаціях, які можуть загрожувати їхньому здоров'ю та життю, навчати їх діяти відповідно до певних алгоритмів у таких небезпечних ситуаціях і спонукати до активного інтересу до питань безпеки.

Отже, на нашу думку, навчити дітей дошкільного віку свідомо реагувати на ситуацію загрози важливо для їхньої безпеки та самостійності. Ми вважаємо, що найдоцільше буде:

1. **Розвивати навички спостереження:** Важливо навчити дітей уважно спостерігати навколишній світ. Поясніть їм, як розпізнавати потенційні небезпеки, такі як гарячі предмети, різкі кути, швидка їзда автомобілів тощо.

2. **Вчіть імена та номери телефонів:** Навчіть дітей називати своє ім'я та прізвище, а також номери телефонів батьків або інших близьких дорослих. Це може допомогти в разі, якщо вони загубляться чи потребуватимуть допомоги.

3. **Роль графінг:** Зіграйте разом із дітьми рольгри, щоб показати, як правильно реагувати на різні ситуації загрози, наприклад, як вести себе на вулиці, якщо вони побачать незнайомця.

4. **Навчання "Правила 112" (або аналогічні правила в інших країнах):** Вчіть дітей набирати номер екстреної допомоги (911 у багатьох країнах) і розповідати операторові про свою ситуацію, ім'я та адресу, якщо потрібно викликати допомогу.

5. **Завжди бути близько:** Наголошуйте, що дорослі завжди поруч, щоб допомогти, і діти можуть звернутися за допомогою у випадку небезпеки.

6. **Екскурсії та навчання на природі:** Під час екскурсій та прогулянок навчайте дітей розпізнавати небезпеки в природному середовищі, такі як отруйні рослини чи незнайомі тварини.

7. **Використання педагогічних ігор:** Використовуйте ігри та вправи, що допомагають дітям розуміти концепцію безпеки та правильно реагувати на ситуації загрози.

8. **Спілкування:** Постійно спілкуйтесь з дітьми про їхні почуття, страхи та питання стосовно безпеки. Важливо створити відкриту атмосферу, в якій вони можуть ділитися своїми думками та питаннями.

9. **Екстрені випробування:** Час від часу проводьте ситуаційні випробування, щоб перевірити, як діти реагують на них і чи знають вони, що робити у випадку небезпеки.

10. **Приклад для наслідування:** Дорослі повинні бути прикладом для дітей у плані свідомого реагування на ситуації загрози. Ваша безпека і уважність також навчать їх цінувати безпеку.

Висновки. Отже, треба пам'ятати, що цей процес вимагає часу, терпіння та повторення. Навчання дітей свідомо реагувати на ситуації загрози є важливою складовою їхньої освіти та безпеки. Дослідження з даної теми має велике значення для суспільства, адже сприяє формуванню здатностей дітей дошкільного віку адекватно реагувати на різні ситуації загрози та забезпечувати їх безпеку та психологічне благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гуревич Р.С., Козяр М.М., Кадемія М.Ю., Опушко Н.Р. Діти та Інтернет: деякі проблеми і шляхи їх вирішення. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2019. Вип. 54. С. 5–9
  2. Забродський М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: НК Богдан, 2009. 309с.
  3. Іванчук А.В., Савлук В.М., Свята М.В. До питання про моделювання соціально-політичних небезпек. Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми. 2019. Вип. 3. С. 96–99.
  4. Кулачківська С.Є., Ладивір С.О. Я – дошкільник (вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку). К.: Нора-принт, 1996. 108с.
  5. Найда Р.Г. До проблеми формування життєвої компетентності дитини в дошкільному закладі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2016. Вип. 2. С. 86–90
  6. Цигульська Т.Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим. Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Наукова думка, 2000. 192с.
- Науковий керівник кандидатка психологічних наук, доцентка Казаннікова О.В.**